

Ks. Ireneusz M r o c z k o w s k i. *Natura osoby ludzkiej. Podstawy tożsamości człowieka*. Płock: Płocki Instytut Wydawniczy 2012 ss. 366.

Współczesny spór o człowieka, toczący się w ramach dyskusji naukowych i ujawniający się zarówno w kulturze masowej, jak i w codziennym postępowaniu ludzi, wymaga rzetelnej analizy. Obrona integralnej antropologii, głoszonej przez Kościół katolicki po dokładnym rozważeniu przedmiotu sporu, winna zająć się wyjaśnieniem stanowiska teologii katolickiej opartego o rzeczowe badania, odwołujące się do współczesnych osiągnięć nauk o człowieku. Dokonania w zakresie biologii, genetyki, medycyny, psychologii i socjologii nie są zagrożeniem dla teologii, ale punktem wyjścia w dochodzeniu do pełnej prawdy, która jeśli ma mieć charakter integralny, musi być ujęta w całościowej wizji dostarczonej przez filozofię i ocenionej przez teologię. Odpowiedź na pytania dotyczące sensu życia ludzkiego winna brać pod uwagę wszystkie uwarunkowania losu człowieka, ale musi mieć swój punkt wyjścia i zarazem punkt dojścia, które określają ramy rozważań o człowieku.

Ambitne zadanie podjęcia całościowej refleksji nad fenomenem osoby ludzkiej, ujmującym odrębność jej natury od innych bytów ożywionych, podjął w książce *Natura osoby ludzkiej. Podstawy tożsamości człowieka* ks. prof. dr hab. Ireneusz Mroczkowski. Ks. Mroczkowski w latach 2006-2013 pełnił funkcję przewodniczącego Stowarzyszenia Teologów Moralistów w Polsce. W latach 1985-2002 pracował na KUL, a obecnie jest kierownikiem Katedry Antropologii i Bioetyki na Wydziale Nauk o Rodzinie na UKSW. Jest autorem wielu książek, spośród których warto wymienić *Osobę i cielesność. Moralne aspekty teologii ciała* oraz *Zło i grzech. Studium filozoficzno-teologiczne*. Mieszka w Płocku, gdzie był rektorem wyższego seminarium duchownego i cały czas czynnie włącza się w życie wspólnoty eklezjalnej. Odważnie zabiera głos w debatach publicznych na swoim blogu.

Książka *Natura osoby ludzkiej* ma na celu ukazanie podstaw filozoficznej i teologicznej refleksji o człowieku, która ma doprowadzić do odpowiedzi na pytanie o tożsamość człowieka, który mając świadomość samego siebie, winien umieć włączać swój dynamizm biologiczno-psychiczny w celowe działanie. Odwołując się do nauk empirycznych, Autor wskazuje na istotne determinanty działania osoby, które jednak nie mogą przesłaniać podstawowej perspektywy wolności wynikającej z posiadania określonej natury osoby ludzkiej. Istnienie poprzedzające działanie zostało zanalizowane w świetle różnych nauk i została podjęta próba syntezy dociekań nauk przyrodniczych i społecznych w świetle antropologii filozoficzno-teologicznej.

Książka jest podzielona na trzy części podejmujące zagadnienie pracy w perspektywie historycznej, empirycznej i filozoficznej. Pierwsza część, zatytułowana *Rozwój nowożytnego rozumienia człowieka*, obejmuje Tomaszową interpretację prawa naturalnego, nowożytne drogi poznawania świata i człowieka oraz ujęcia natury człowieka we współczesnych poszukiwaniach etycznych. Dopełnieniem tej części jest refleksja na temat praw człowieka w czasach nowożytnych. Autor nie tylko referuje poglądy omawianych myślicieli, ale też toczy z nimi dyskusję, zadając pytania o głębszy sens ich wypowiedzi.

Druga część książki, obejmująca pięć rozdziałów, poświęcona jest biologicznym i psychologicznym uwarunkowaniom natury ludzkiej. Wszystkie rozdziały tej części oparte są na gruntownej wiedzy z nauk szczegółowych, która mimo zawartości ogromnej ilości faktów, została przedstawiona spójnym i czytelnym językiem ukazującym doskonale panowanie Autora nad narracją. Wychodząc od uwarunkowań genetycznych, ks. Mroczkowski wskazuje na biologiczną strukturę człowieka i jej ważność dla funkcjonowania osoby. Niemniej ciekawe są rozważania na temat układu nerwowego, które opierają się na najnowszych odkryciach z zakresu medycyny i interdyscyplinarnych badań nad mózgiem. W perspektywie psychologicznej zostały ujęte uczucia i ich wpływ na funkcjonowanie osoby. Ważne jest też zaprezentowanie podstawowych składników osobowości, do których Mroczkowski zalicza cechy osobowości i temperament. Omawiając czynniki poznawcze i wolitywne, Autor podejmuje dyskurs ze współczesnymi ujęciami tej problematyki. W ostatnim rozdziale tej części został zaprezentowany psychologiczny opis ludzkiego *ja*, obejmujący popędy i potrzeby psychiczne oraz społeczno-poznawcze struktury jaźni.

W części trzeciej zostały ujęte filozoficzne i teologiczne podstawy tożsamości osoby. Zastanawiając się nad istotą osoby, ks. Mroczkowski wskazuje na jej komponent cielesny i psychiczny, które są ze sobą zjednoczone i wzajemnie na siebie oddziałują. Świadome działania osoby, dążącej do wyznaczonych sobie celów, potwierdzają jej podmiotowość i wolność. Istotę wolności osoby Autor upatruje w uświadomieniu sobie własnej możliwości i zarazem przyjęciu jej granic. Osobowe wyposażenie do miłowania rozumiane jest jako zdolność do tworzenia związków erotycznych, zawierania przyjaźni oraz okazywania miłości *agape*. Teologiczna perspektywa człowieka ujawnia się w odniesieniu do trzech cnót teologalnych, którym zostały poświęcone ostatnie rozdziały książki. Omawiając chrześcijańskie rozumienie cnót, ks. Mroczkowski przyjmuje definicję cnoty jako nabytej stałej zdolności woli człowieka do spełniania aktów moralnie dobrych. Cnota, jako sprawność w dobrym postępowaniu, pozwala osiągnąć szczęście przez realizację obiektywnych celów natury ludzkiej. Prezentacja wiary, nadziei i miłości, jak zwykle u ks. Mroczkowskiego, erudycyjnie zakorzeniona w literaturze przedmiotu i osadzona w codziennej egzystencji osoby ludzkiej, ujawnia jego zmysł wiary i otwarcie na działanie łaski w człowieku.

Definiując osobę jako *tego-który-jest-sobą*, ks. Mroczkowski przytacza ogromną ilość informacji użytecznych do jej zrozumienia, ale pozostawia otwarte pytanie o jej tożsamość. Może ona zostać wyjaśniona jedynie w oparciu o odpowiedź, której udziela Jezus Chrystus. Odpowiedź ta nie ogranicza się jednak do informacji poznawczej, ale niesie ze sobą moc zdolną do wcielania w życie najważniejszych wartości chroniących osobę. Człowiek, pozostający tajemnicą, winien być przedmiotem

wnikliwych studiów różnych nauk, by ujmując całe bogactwo osoby, mogły one zjednoczyć się w służbie jej prawdziwego dobra.

Książka ks. Mroczkowskiego o naturze osoby ludzkiej jest erudycyjnym studium ujawniającym znajomość i rozumienie przez jej Autora zarówno współczesnych osiągnięć nauk o człowieku, jak i wypowiedzi Magisterium Kościoła. Nie ukrywając inspiracji płynących z encykliki *Veritatis splendor* i dokumentu Międzynarodowej Komisji Teologicznej *W poszukiwaniu etyki uniwersalnej: nowe spojrzenie na prawo naturalne*, Profesor z Płocka wnosi własne ujęcie problemu, które jest twórczym wkładem polskiej teologii moralnej w toczący się spór o człowieka.

Andrzej Derdziuk OFM^{Cap}
Instytut Teologii Moralnej KUL

W poszukiwaniu człowieka w człowieku: Chrześcijańskie korzenie nadziei. Materiały IV Kongresu Kultury Chrześcijańskiej, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Lublin, 27-30 września 2012 r. Red. ks. Sławomir Nowosad, ks. Augustyn Eckmann, ks. Tomasz Adamczyk. Lublin: TN KUL 2012 ss. 372.

To już czwarte w ciągu dwunastu lat spotkanie w kulturze ludzi nauki i różnych mediów komunikacji na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II. Czwarta edycja Kongresu Kultury Chrześcijańskiej odbyła się w Lublinie w dniach 27-30 września 2012 roku. Kolejne spotkanie w kulturze, czyli „nieformalna, otwarta współpraca”.

Organizatorem kongresu był abp Stanisław Budzik, który tradycyjnie na współorganizatora tego wydarzenia wybrał Katolicki Uniwersytet Lubelski; podobnie też jak w poprzednich latach Towarzystwo Naukowe KUL przygotowało księgę referatów i innych wystąpień kongresowych. Symposium przyjęło za myśl przewodnią zdanie-zadanie: „W poszukiwaniu człowieka w człowieku”, odwołując się do wielokrotnie wyrażanej myśli i apelu Jana Pawła II, by wobec współczesnego zamętu na płaszczyźnie antropologicznej intensywnie poszukiwać zagubionej prawdy o człowieku.

Organizator trzech pierwszych edycji Kongresu, śp. abp Józef Życiński jako inicjator i jeden z najważniejszych uczestników programu kongresowego, powierzył inicjatywę czwartego spotkania w kulturze wybitnym profesorom Katolickiego Uniwersytetu, reprezentującym różne, acz dopełniające się w tym wypadku charyzmaty: ks. Sławomirowi Nowosadowi, ówczesnemu prorektorowi KUL, ks. Augustynowi Eckmannowi, prezesowi Towarzystwa Naukowego KUL, który od zaczątków Kongresu ofiarnie go wspiera, m.in. poprzez Wydawnictwo Towarzystwa na czas przygo-